

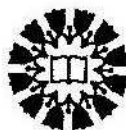
مطالعات و جغرافیای شهری معاصر (مفاهیم و دیدگاههای بنیادی)

تألیف و ترجمه

دکتر زهره فنی

تهران

۱۳۹۳

سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت)

مرکز تحقیق و توسعه علوم انسانی

سرشناسه: فنی، زهره، ۱۳۴۴-

عنوان و نام پدیدآور: مطالعات و جغرافیای شهری معاصر: مفاهیم و دیدگاههای بنیادی/تألیف و ترجمه زهره فنی.

مشخصات نشر: تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت)، مرکز تحقیق و توسعه علوم انسانی، ۱۳۹۳.

مشخصات ظاهری: بازده، ۲۸۴ ص.؛ مصور، جدول.

فروست: «سمت»؛ ۱۸۲۰؛ جغرافیا: ۱۰۳.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۲۰۰۴۷۰۳-۸۰۰۰۰ ریال

وضعیت فهرست‌نویسی: فیا

یادداشت: پشت جلد به انگلیسی: Zohreh Fanni. Contemporary Urban Studies and Geography (Key Concepts and Views).

یادداشت: کتابنامه: ص ۲۷۵-۲۸۰.

یادداشت: نمایه.

موضوع: جغرافیای شهری

موضوع: جغرافیای انسانی

شناسه افزوده: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت)، مرکز تحقیق و توسعه علوم انسانی.

رده‌بندی کنگره: ۹۴۶ / ف ۱۲۵ / GF

رده بندی دیویی: ۹۱۰/۹۱۷۳۲

شماره کتابشناسی ملی: ۳۶۴۳۰۱

سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت)

مرکز تحقیق و توسعه علوم انسانی

مطالعات و جغرافیای شهری معاصر (مفاهیم و دیدگاههای بنیادی)

تألیف و ترجمه: دکتر زهره فنی (دانشیار دانشگاه شهید بهشتی)

ویراستار: مریم ربانی

چاپ اول: پاییز ۱۳۹۳

تعداد: ۱۰۰۰

حروفچینی و لیتوگرافی: «سمت»

چاپ و صحافی: سازمان چاپ و انتشارات وابسته به اوقاف و امور خیریه

قیمت: ۸۰۰۰۰ ریال. در این نوبت چاپ قیمت مذکور ثابت است و فروشندگان و عوامل

توزیع مجاز به تغییر آن نیستند.

نشانی ساختمان مرکزی: تهران، بزرگراه جلال آل احمد، غرب پل یادگار امام (ره)،

روبه‌روی پمپ گاز، کد پستی ۱۴۶۳۶، تلفن ۴۴۲۴۶۲۵۰-۲

www.samt.ac.ir

info@samt.ac.ir

هر شخص حقیقی یا حقوقی که تمام یا قسمتی از این اثر را بدون اجازه ناشر، نشر یا پخش یا عرضه یا تکثیر یا تجدید چاپ نماید، مورد پیگرد قانونی قرار خواهد گرفت.

سخن «سمت»

یکی از هدفهای مهم انقلاب فرهنگی، ایجاد دگرگونی اساسی در دروس علوم انسانی دانشگاهها بوده است و این امر مستلزم بازنگری منابع درسی موجود و تدوین منابع مبنایی و علمی معتبر و مستند با در نظر گرفتن دیدگاه اسلامی در مبنای و مسائل این علوم است.

ستاد انقلاب فرهنگی در این زمینه گامهایی برداشته بود، اما اهمیت موضوع اقتضا می کرد که سازمانی مخصوص این کار تأسیس شود و شورای عالی انقلاب فرهنگی در تاریخ ۶۳/۱۲/۷ تأسیس «سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها» را، که به اختصار «سمت» نامیده می شود، تصویب کرد.

بنابراین، هدف سازمان این است که با استمداد از عنایت خداوند و همت و همکاری دانشمندان و استادان معهد و دلسوز، به مطالعات و تحقیقات لازم بپردازد و در رشته های مختلف علوم انسانی به تألیف و ترجمه منابع درسی اصلی، فرعی و جنبی اقدام کند.

دشواری چنین کاری بر دانشمندان و صاحب نظران پوشیده نیست و به همین جهت مرحله کمال مطلوب آن باید به تدریج و پس از انتقادهای و یادآورهای پیاپی ارباب نظر به دست آید. انتظار دارد که این بزرگواران از این همیاری و راهنمایی دریغ نوزند و با پیشنهادهای اصلاحی خود، این سازمان را در اصلاح کتاب حاضر و تدوین دیگر آثار مورد نیاز جامعه دانشگاهی جمهوری اسلامی ایران یاری دهند.

کتاب حاضر برای دانشجویان رشته جغرافیا و برنامه ریزی شهری در مقاطع کارشناسی ارشد و دکتری به عنوان منبع قابل استفاده دروس «جغرافیای شهری پیشرفته»، «سیستمهای شهری» و «مکتبهای جغرافیایی» تدوین و ترجمه شده است. امید است که علاوه بر جامعه دانشگاهی، سایر علاقه مندان نیز از آن بهره مند شوند.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	پیشگفتار
۳	مقدمه
۹	اهمیت مطالعات موردی و تولید اطلاعات علمی
۱۱	روش کار در نگارش کتاب حاضر
۱۵	فصل اول: کلیات
۱۵	مفاهیم شهر و شهری
۱۷	تحول مفهومی شهر و شهری
۲۳	نظریه شهری
۲۵	شهر و نوگرایی
۲۷	جغرافیای شهری و نوگرایی
۳۰	شهر و پسانوگرایی
۳۴	جغرافیای شهری معاصر و پسانوگرایی
۳۷	جغرافیای شهری و نولبرالیسم
۴۱	جمع‌بندی فصل اول
۴۴	فصل دوم: بازنگری در مفاهیم و عناصر مکانی و موقعیتی شهر
۴۵	۱. مرکزیت
۴۸	مرکز شهر و تغییر ارزش و اهمیت آن
۵۲	اهمیت کنونی بخش مرکزی شهرها
۵۴	نوسازی یا اصلاح ساختار شهری
۵۶	فرایند احیا و برنامه‌ریزی شهری پست‌مدرن

۵۸	رشد هوشمند شهری یا برنامه‌ریزی شهری نوین
۵۹	کاربری مختلط زمین
۶۴	رشد هوشمند و احیای بخش مرکزی شهرها
۶۵	۲. تحرک و جابه‌جایی
۶۶	حمل و نقل شهری
۶۷	پارادایم حرکت در شهرها
۶۹	اتومبیل. سازمان‌یابیهای نوین کالبدی- اجتماعی
۷۱	نکات اساسی در پارادایم حرکت
۷۲	۳. موقعیت شهر و جهانی شدن
۷۳	نظریه شبکه کشگر (بازیگر)، اتصال اجزاء و سیستمهای شهری
۷۶	دیدگاه مراتبی کشگران در تحلیل سیستمهای شهری معاصر
۸۰	مرووری بر نظریه‌ها و دیدگاههای شهر جهانی
۸۵	شهر، موقعیت و مکانی برای اقتصاد جهانی
۸۶	توپوگرافی جدید اقتصادی شهرهای جهانی
۸۹	جغرافیای نوین جهانی شدن
۹۱	شبکه شهری مرکز- پیرامون در جغرافیای ویژه جهانی شدن
۹۶	استقلال و اختیارات شهرهای جهانی
۹۸	جایگاه و اعتبار تنوری شهرهای جهانی
۱۰۰	مفهوم و مرزهای محلی
۱۰۴	۴. مفهوم فراملی‌گرایی در حوزه مطالعات شهری
۱۰۵	شهرهای فراملی
۱۰۶	شهرگرایی فراملی
۱۰۹	مهاجرت فراملی
۱۱۱	حوزه‌ها و زمینه‌های اجتماعی فراملی
۱۱۲	اقتصاد فراملی
۱۱۴	پیامدهای سیاسی شهرنشینی فراملی
۱۱۶	جمع‌بندی فصل دوم
۱۱۹	فصل سوم: نگرشی نوین به عناصر مادی و کالبدی شهر
۱۱۹	۱. مباحث نوین در محیط طبیعی و شهر
۱۲۲	خلافت، فناوری و محیط طبیعی شهر

۱۲۵	ماهیت و عناصر مادی فضاهای شهری
۱۲۷	۲. زیرساختهای جدید شهری
۱۳۰	فرایند شهرنشینی الکترونیك
۱۳۲	آثار و نتایج شبکه‌های الکترونیك
۱۳۵	اهمیت زیرساختها در شهرنشینی شبکه‌ای
۱۳۷	۳. ترکیب طبیعت، سرمایه و زیرساخت
۱۳۸	نمادهای محلی - جهانی شهرهای معاصر
۱۴۲	حیات روزمره و فضاهای شهری
۱۴۴	حیات روزمره و جغرافیای شهری
۱۴۸	اهمیت مشاهده و تجربه در چشم‌اندازهای شهری
۱۵۰	جمع‌بندی فصل سوم
۱۵۳	فصل چهارم: عناصر غیرمادی شهر (ساخت سیاسی - اجتماعی)
۱۵۳	۱. جداییها و تفاوتهای شهری
۱۵۵	سنجش میزان جدایی‌گزینی
۱۵۷	گتوها و محلات محصور شهری
۱۶۰	نواحی زاغهای درون شهر
۱۶۲	محله‌بندیهای جدید در شهرها
۱۶۴	شهر عدالت‌محور
۱۶۵	شهرهای تقسیم شده: حقی برای شهر
۱۶۷	شهرهای تقسیم نشده: شهرهای بدون فقر
۱۶۸	ردپای نولبرالیسم در تفاوتها و جداییهای شهری
۱۶۹	هویتهای انسانی و تفکیکهای شهری
۱۷۰	جدایی‌گزینی اجتماعی - مکانی جنسیت
۱۷۲	تولید و مناسب‌سازی فضاهای شهری برای زنان
۱۷۷	۲. سیاستهای شهری
۱۷۷	قدرت و ترکیب پیچیده شهر
۱۷۸	چهارچوب مفهومی برای سیاستهای شهری
۱۸۱	ابعاد و پیچیدگی سیاستهای شهری
۱۸۳	جهانی‌شدن و سیاستهای شهری
۱۸۴	شهرها، مکان فعالیت نیروهای سیاسی و سیاست‌گذاری

۱۸۵	قدرت سیاسی شهرهای کنونی
۱۸۸	مدیریت یا نظارت شهری
۱۸۹	مدیریت نوین شهری
۱۹۱	هدایتگران، ناظران و مدیران شهری
۱۹۳	۳. اجتماع محلی
۱۹۸	جمع‌بندی فصل چهارم
۲۰۱	فصل پنجم: بازنگری در فرهنگ و شهر
۲۰۲	۱. مفاهیم و دیدگاهها
۲۰۲	مفهوم فرهنگ
۲۰۳	مفهوم مادیت فرهنگ
۲۰۴	تنوع و تفاوت فرهنگی
۲۰۵	هویتها
۲۰۸	۲. تفسیر نوین فرهنگی از فضای شهری
۲۰۹	دیدگاه تعدد فرهنگی و شهر
۲۱۱	تنوع فرهنگی و زندگی شهری
۲۱۳	۳. اقتصاد فرهنگی شهر
۲۱۴	شهر و رسانه‌های جمعی
۲۱۷	صنایع فرهنگی و توسعه شهری
۲۲۱	گروههای خلاق و فرهنگ شهر
۲۲۴	شهر خلاق و بازساخت فرهنگی
۲۲۵	سرمایه فرهنگی و بازساخت فضاهای شهری
۲۲۹	جمع‌بندی فصل پنجم
۲۳۱	فصل ششم: پیامدهای کارکردی مکان در شهرهای معاصر
۲۳۲	۱. شهر و رقابت
۲۳۴	۲. شهر و خلاقیت
۲۳۷	۳. شهر و مصرف
۲۴۱	شهر مدرن و مصرف‌گرایی
۲۴۲	شهر پسمدرن و مصرف‌گرایی
۲۴۵	مصرف‌گرایی و گردشگری شهری

۲۴۷	۴. فضاهای عمومی شهری
۲۴۸	فضاهای عمومی و جغرافیای شهری
۲۵۱	مصرف گرایی، چشم انداز شهری و افول فضاهای عمومی
۲۵۳	بازساخت و تبیین مجدد عمومیت فضاهای شهری
۲۵۵	حیات روزمره و فضاهای عمومی شهر
۲۵۷	فضای عمومی و پایداری محیط زیست
۲۵۸	جمع بندی فصل ششم
۲۶۰	فصل هفتم: جمع بندی دیدگاهها و مفاهیم: تدوین راهبردی برای توسعه پایدار ...
۲۶۱	چهارچوبهایی برای پایداری شهر
۲۶۳	عملکرد مدیریت و نظارت پایدار شهری
۲۶۷	محرکهای توسعه پایدار شهری
۲۷۱	نظام برنامه ریزی، راهی برای تحول سیاستهای توسعه شهری
۲۷۵	منابع
۲۸۱	نمایه موضوعی

فهرست جداول، تصاویر و نمودارها

صفحه	عنوان
۴	جدول ۱ مدت زمان لازم برای اضافه شدن هر ۱ میلیارد نفر به جمعیت شهری جهان
۵	جدول ۲ جمعیت شهری جهان بر حسب مناطق، ۱۹۵۰-۲۰۱۱
۵۲	تصویر ۱ نمادی از نمودار تراکم و ترکیب سرمایه و فعالیتهای ملی- جهانی ...
۶۳	تصویر ۲ رشد شهری هوشمند و محلهمحور
۱۲۴	تصویر ۳ باغ ارم شیراز
۱۲۹	تصویر ۴ بزرگراه بسیج تهران، ۱۳۹۱
۱۴۰	تصویر ۵ برجهای دوقلوی پتروناس در کوالالامپور، مالزی
۱۴۱	تصویر ۶ برج میلاد، نمادی از گرایشهای جهانی- محلی در شهر تهران
۱۴۵	تصویر ۷ همجواری، ترکیب و حفظ عناصر مادی و غیرمادی فضاها و ...
۱۴۸	تصویر ۸ فضاها و پیاده راههایی به نام گذر فرهنگ و هنر، ...
۲۰۶	تصویر ۹ تصویری از محله ایتالیایی نشین مونترال، به نام «ایتالیای کوچک»
۲۰۶	تصویر ۱۰ تصویری از محله چینها با کارکردهای فرهنگی ویژه، ...
۲۱۲	تصویر ۱۱ علایم و نمادهای تنوع زبانی- فرهنگی
۲۱۹	تصویر ۱۲ ساختمان SAP از مراکز مهم تحقیقاتی و فرهنگی- فناوری در مونترال ...
۲۲۰	تصویر ۱۳ یکی از مراکز یا پارکهای علمی- فناوریانه شهر مونترال به نام ...
۲۲۷	نمودار ۱ ابعاد و زمینههای متعدد و مراتب سرمایههای فرهنگی در توسعه گردشگری ...
۲۶۵	نمودار ۲ ابعاد نهادی توسعه پایدار شهری